

Mutacija glasa kod dječaka i djevojčica

Danijela Župančić, prof.

Tijekom života čovjek prolazi dvije vrlo izrazite biološke faze svoga života, koje vidno utječu na njegovo fizičko i psihičko stanje.

U prvoj fazi je biološki uspon, pubertet, odnosno doba značajnih promjena u dječjem organizmu i velika prekretnica kod dječaka i djevojčica, a druga je faza biološki pad, pod nazivom klimakterij.

Obje faze izrazito utječu na čovjekov glas.

DANIJELA ŽUPANČIĆ rođena je 6. srpnja 1976. godine u Virovatici. Srednju glazbenu školu završila je u Varaždinu. Diplomirala je 1999. godine na Institutu za crkvenu glazbu »Albe Vidaković« KBF-a u Zagrebu i solo pjevanje na Muzičkoj akademiji u Splitu u klasi prof. Cynthije Hansell-Bakić. Profesorica je solo pjevanja na Institutu i voditeljica zbora.

Tijekom života čovjek prolazi dvije vrlo izrazite biološke faze svoga života, koje vidno utječu na njegovo fizičko i psihičko stanje.

U prvoj fazi je biološki uspon, *pubertet*, odnosno doba značajnih promjena u dječjem organizmu i velika prekretnica kod dječaka i djevojčica, a druga je faza biološki pad, pod nazivom *klimakterij*.

Obje faze izrazito utječu na čovjekov glas.

Pubertet se javlja, manifestira i traje vrlo individualno. Kod nekih se javlja ranije, kod drugih kasnije, a to ovisi o nekoliko čimbenika kao što su npr. podneblje u kojem pojedinac živi, načinu života, rasi kojoj pripada, prehrani, itd.

U našim krajevima sazrijevanje djevojčica se javlja između 12. i 15. godine, a kod dječaka između 13. i 16. godine života.

Trajanje puberteta, a s time vezano i mutacija glasa u pubertetu se ne može točno odrediti. Kod nekih traje dugo, a kod nekih znatno kraće (imamo primjere pjevača koji su mutirali samo nekoliko dana ili tjedana).

Što je mutacija?

To je promjena u glasovnom aparatu zbog porasta grkljana i njegovih mišića, te povećanje glasiljki. To je tzv. »prijelom glasa«, odnosno, jedan prijelazni period promjene dječjeg glasa u glas odraslog čovjeka.

Znači mutacije su vidljivije kod dječaka, nego kod djevojčica. Tu se fiziološke promjene zapažaju okom i

sluhom, a psihičke nizom pojava koje su teže i kompliciranije. Kod dječaka se povećava grkljan, i to se vidi po Adamovoj jabučici, glasiljke postaju crvene i zadebljale do 1,5 cm. Tu nastaje fizički poremećaj glasa, koji se manifestira pri govoru i pjevanju. Glas ima neodređenu boju, promjenjivu jačinu, gubi na punoći, te postaje hrapav, neizrazit i neprirodan.

Glas dječaka koji mutira preskače iz prsnog registra u falset i obrnuto. On je intonativno nesiguran i zvuči čas visokim falsetom, čas dubokim baritonlalom tonom. Taj ton je promukao i lomi se. Ovdje brzo dolazi i do glasovnog zamora, kašlja, i pjevač uglavnom gubi volju za pjevanjem. To se, naravno, ne manifestira kod svih u istoj mjeri.

Nakon perioda mutacije kod dječaka se glasiljke produžuju, a glas se spušta za oktavu i dobiva kvalitetu, ali još ne predstavlja zreli muški glas u pravom smislu, nego se postupno razvija. Oni dječaci koji su prije pjevali alt, nakon mutacije obično postaju tenori, a soprani postaju baritoni ili basi. Naravno, to nije pravilo.

Kod djevojčica su promjene neznatne. Dijelovi tijela postaju razvijeniji, porast grkljana je nezamjetan, a glasiljke se povećavaju oko 3-4 mm. Donja

granica glasa se spušta samo za tercu, tako da se karakter glasa ne mijenja znatno. U ovom slučaju soprani ostaju soprani, a alti i dalje alti. Obujam glasa se povećava, postaje puniji i zvučniji dok se ne pretvori u zreli ženski glas.

Različita su i mišljenja vokalnih pedagoga i stručnjaka o tome treba li školovati glas u vrijeme mutacije. Mišljenje je, naravno, podijeljeno. Jedni kažu da treba, jer je ispravno školovan glas još ljepši, puniji i izdržljiviji, posebno ako je pod stručnom kontrolom i ako mutirajući period ne traje dugo.

Drugi teoretičari tvrde da je glas u vrijeme mutacije »bolestan« i osjetljiv (posebno kod dječaka), i da treba izbjegavati ne samo pjevanje, nego i vikanje, duži govor i glasan smijeh, jer je to naprezanje glasovnih organa. Pedagozi tvrde da godinu dana nakon mutacije dječaka treba poštediti pjevanja, jer još i tada može imati loših posljedica.

Kod djevojčica je malo drugačije. Kod njih su promjene minimalne, pa se smatra da one svakako mogu nastaviti aktivno pjevanje i školovanje pod stručnim vodstvom.

Nepravilno vođenje glasa u periodu mutacije može dovesti i do fonastezije, tj. potpunog gubitka glasa. Kako ne bi došlo do toga, mnogi počinju školovanje glasa nakon završene mutacije.

Prije tog perioda najbolje je usmjeriti dijete glazbeno-teorijskom obrazovanju, ili sviranju nekog instrumenta, dok se glas ne razvije kako treba.

Miroslav Martinjak

Orguljska pratnja gregorijanskih napjeva

Gregorijansko pjevanje jedinstveni je repertorij liturgijskoga pjevanja Katoličke Crkve rimskog obreda nastao iz liturgije i za liturgiju. Priručnik prof. Martinjaka osvjetljava i tumači kako i na koji način orguljama pratiti široki repertorij gregorijanskog pjevanja.

Priručnik je jedino djelo na hrvatskom govornom području koje donosi cjeloviti prikaz o načinu pratnje gregorijanskog pjevanja, a osobito može pomoći kako svim crkvenim glazbenicima koji djeluju po župskim zajednicama, prate zborove, svećeničke napjeve, psalme i slično, tako i svjetovnim glazbenicima koji u svom stvaranju upotrebljavaju modalne pristupe.

